

Motion till riksdagen 2013/14:U18

av Bodil Ceballos m.fl. (MP)
med anledning av skr. 2013/14:131

Biståndspolitisk plattform

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att hedra enprocentsmålet och ha en transparent redovisning av klimatfinansieringen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att åtaganden under Parisagendan bör genomföras.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra en analys av och instruktion för hur svenskt bistånd ska stödja en ekonomisk utveckling som inte urholkar naturkapital och minskar ekosystemens förmåga att leverera tjänster.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det bör tas fram vägledande principer för hantering av de målkonflikter som kan finnas mellan utveckling och miljömässigt hållbar utveckling.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det bör göras en djupare analys av hur olika aktörer samspelar i fråga om utvecklingsinsatser och utkrävande av ansvar.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det bör göras en översyn av utvecklingssamarbetets organisation, roller och hantering. Översynen ska belysa hur vi kan miljö- och klimatsäkra biståndet på bästa sätt liksom hur erfarenheterna från biståndet kan användas i de kanaler som finns och utvecklas för den internationella klimatfinansieringen.

Biståndspolitisk plattform på skakig grund

Miljöpartiet välkomnar regeringens ambition att sammanfatta huvuddragen i den svenska biståndspolitiken. Vi kan samtidigt konstatera att den vilar på en skakig grund. Statskontoret beskrev i en utvärdering att biståndet styrdes i en

Fel! Okänt namn på

”djungel av policys” och det har länge funnits en efterfrågan hos biståndets aktörer om att samla, tydliggöra och utveckla styrningen av biståndet. Därför är det djupt beklagligt att processen att ta fram den biståndspolitiska plattformen varit så oklar. Trots att arbetet dragit ut på tiden dröjde det innan biståndets aktörer engagerades och det var länge oklart hur riksdagen skulle involveras.

Det är Miljöpartiets bestämda uppfattning att plattformen skulle vunnit i kvalitet om den tagits fram i en ordnad process med biståndets aktörer och att den borde presenterats för riksdagen i form av en proposition, inte en skrivelse.

Svensk biståndspolitik har alltid vilat på ett brett samförstånd och förändringar av övergripande mål har beretts med berörda aktörer, så att dessa kan sluta upp i arbetet för ett bra bistånd. Regeringens förändringar av styrningen av biståndet har skett i en mycket märklig ordning, en bakvänd hantering. Först presenterades förslaget om en biståndspolitisk plattform som skulle ersätta alla nu gällande policier och styrinstrument, sedan introducerades nya resultatstrategier, efter det kom nya mål för biståndet och sist av allt kom själva plattformen som skulle vara styrande.

Miljöpartiets politik för hållbar utveckling

Inom ramen för FN formuleras nu en ny global utvecklingsagenda som kan ta vid då millenniemålen går ut 2015 och ligga till grund för den värld vi vill ha i framtiden. Sverige har, med sitt internationella förtroendekapital, alla förutsättningar att vara en drivkraft i en utvecklingsagenda som både kan utrota fattigdom och hejda klimatförändringar och annan miljöförstöring. Miljöpartiet har en långsiktig, konkret och samlad vision för Sveriges utrikes-, miljö- och biståndspolitik. Den presenteras i partimotionen En grön politik för global utveckling. I denna motion finns också ett kapitel om biståndets roll.

Den globala utvecklingen är helt beroende av fungerande ekosystem. När vi släpper ut mer växthusgaser än planeten klarar av att hantera, när vi lider förlust av biologisk mångfald och när kvävecykeln kommer ur balans, får det ödesdigra konsekvenser för mänsklig utveckling och fred. Många av de framgångar som svenskt bistånd varit med och byggt riskerar att falla samman om världssamfundet inte investerar i en hållbar utveckling. Det visar FN:s klimatpanel med all tydlighet.

Miljöpartiet ser hur gränserna mellan bistånd och andra politikområden suddas ut alltmer. Nya aktörer tillkommer i utvecklingssamarbetet och andra finansiella flöden än traditionellt bistånd spelar allt större roll. De globala utmaningarna kräver i dag, mer än någonsin tidigare, en samstämmig politik och ett bistånd som effektivt kan stödja förändringsaktörer, omställning och hållbar utveckling. Målet för svenskt bistånd – förbättrade levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck – förpliktigar Sverige att se över hur alla politiska beslut i Sverige och EU påverkar möjligheterna till

fattigdomsbekämpning och hållbar utveckling. Det behövs en nystart för biståndet som *en* del av en hållbar politik för global utveckling.

Miljöpartiet vill ha ett generöst och effektivt bistånd med tydligt fokus på att skapa förutsättningar för fattiga människor att själva förbättra sina villkor samtidigt som vi är med och stärker statliga institutioner, civilsamhället och näringslivet. Vi vill se resultat på lång sikt och låta biståndet vara just bistånd, fritt från dolda avräkningar och kortsiktiga egenintressen. Vi ska hedra en-procentsmålet och ha en transparent redovisning av klimatfinansieringen. Samtidigt ska vi minska våra utsläpp, verka för rättvis handel och stävja kapital- och skatteflykt.

Individer och samhällen för hållbar utveckling

Den biståndspolitiska plattformen har ett starkt fokus på individen. Det är viktigt att se alla människors unika kapacitet, men lika viktigt är det att se de samhällen, miljöer och strukturer som fångar dem och ger vitt skilda förutsättningar till ett värdigt liv. Miljöpartiet anser att plattformen brister i att visa den enorma ojämlikhet som råder inom och mellan världens länder och fördelningen av jordens resurser.

Alliansregeringen saknar perspektivet att förändring skapas genom att människor går samman och organiserar sitt arbete och behovet av starka samhällsinstitutioner. Miljöpartiet beklagar att regeringen frångått den internationella agenda som visar att lokalt ägarskap är den mest grundläggande förutsättningen för förändring och hållbara resultat – bortom biståndet. I jakten på kortsiktiga mätbara resultat riskerar den långsiktiga hållbara utvecklingsagendan att komma på skam. Miljöpartiet vill säkerställa att samarbetspartner och mottagare av svenskt bistånd får reella möjligheter att påverka inriktningen av svensk utvecklingspolitik. De lokala konsultationer som nämns i plattformen måste bli en naturlig del av processen för planering och uppföljning av svenskt bistånd liksom politiken för global utveckling. Vi vill se att åtagandena under Parisagendan genomförs, bland dessa anpassningar till samarbetslandets resultat- och budgetsysteem och utvecklad koordinering med andra givare. Plattformen hade kunnat bidra bättre till den globala agendan för biståndseffektivitet där Sverige tidigare varit ledande. Miljöpartiet konstaterar att alliansregeringen har en oförmåga att möta den globala utvecklingsagendas krav på att, i alla delar, hantera både fattigdomsbekämpning och miljö- och klimatfrågorna.

Hållbar ekonomisk utveckling

Sveriges stöd till ekonomisk utveckling, bl.a. genom krediter, måste kopplas till fördelningspolitiska insatser och stöd till en lokal skattebas i det aktuella landet.

Fel! Okänt namn på

Ett starkt inhemskt näringsliv i samarbetsländerna är centralt och viktigt för att skapa arbetstillfällen. Det bör förtydligas att stöd till näringslivet ska utformas så att det stärker ett socialt och miljömässigt hållbart inhemskt företagande som når de fattigaste och skapar jobb lokalt med respekt för arbetstagarnas rättigheter och fackföreningar. Det är också viktigt att referera till andra aktörer som t.ex. kooperativa företag och offentlig sektor som kan ha stor betydelse för fattigdomsminskning.

Svenskt bistånd ska stödja en ekonomisk tillväxt som inte urholkar naturkapital och minskar ekosystemens förmåga att leverera tjänster. Plattformen borde, bl.a. med utgångspunkt i UNDP:s rapport om mänsklig utveckling, problematisera kring begreppet tillväxt. Tillväxt bör inte ses som ett mål i sig utan snarare som medlet att uppnå biståndets olika målsättningar om en hållbar utveckling. Den ekologiska dimensionen av hållbar utveckling måste sätta ramarna för övrig utveckling.

En solid plattform skulle med större tydlighet lyfta fram insatser för förnybar energi och energieffektivisering och hållbar vatten- och livsmedelsförsörjning. Det behövs också en utvecklad politik för visa hur miljö- och klimatpolitiska styrmedel kan gynna marknader – hur ett hållbart utnyttjande av naturresurser också är en garanti för hållbara jobb. Svenskt bistånd måste ge ett ökat stöd till kapacitetsutveckling av de institutioner i utvecklingsländerna som arbetar med långsiktiga hållbarhetsfrågor. Efterlevnad och uppföljning av existerande lagar och regler på miljöområdet måste betonas. Plattformen saknar tydliga referenser till de internationella ramverken för miljö- och klimat (Rio + 20, UNFCCC, Riokonventionen m.fl.). Det måste finnas en tydlig hänvisning till hur dessa integreras och genomsyrar alla delar av svenskt bistånd och utvecklingssamarbete. Plattformen ger inte vägledning i hur miljö- och klimatarbetet ska komma in i planering och budgetering av alla insatser, t.ex. jordbruk, energi och stadsplanering. Plattformen hanterar inte heller de målkonflikter som kan finnas mellan utveckling och miljömässigt hållbar utveckling. Här hade det behövts tydliga vägledande principer.

Miljöpartiet beklagar att biståndsplattformen inte tar ett bättre grepp om frågor kring utvecklingsfinansiering. Även om regeringen bejakar att Sveriges möjlighet att stötta människors arbete att ta sig ur fattigdom och förtryck går långt utanför biståndet, så finns uppenbara brister när det gäller konkreta åtaganden från regeringen. Det handlar bl.a. om skatteflyktsfrågan där regeringen behöver utveckla strategier som inte ska motverka utvecklingsmålen. Miljöpartiet har i ett flertal motioner som behandlats tidigare och innevarande år föreslagit åtgärder, bl.a. att regeringen ska verka för land-för-land-rapportering.

Aktörer i en hållbar utvecklingspolitik

Folkrörelser, religiösa samfund, fackföreningar, näringsliv och inte minst myndigheter har viktiga roller i utvecklingssamarbetet. Tyvärr har inte civilsamhällets stora betydelse för utveckling fått sitt rättmätiga utrymme i skri-

velsen. Det borde med större tydlighet framgå att facket ju inte bara är en representant för det civila samhället, utan också en arbetsmarknadspart. Plattformen skulle tjäna på en djupare analys av hur olika aktörer samspelar i utvecklingsinsatser och ansvarsutkrävande. Miljöpartiet välkomnar regeringens förtydligande av hur man ser att bistånd via privata aktörer ska bidra till fattigdomsbekämpning och att denna del av biståndet ska vara lika transparent och målinriktat som andra delar av svenskt bistånd. Svenskt bistånd måste präglas av transparens, delaktighet och dialog. Kvalitet bygger på ständiga lärdomar, kontinuerliga förbättringar och möjligheter till innovation. I dialogen kring biståndet ska Sverige kunna ställa krav på resultat men samarbetsländerna och biståndets aktörer ska, å sin sida, kunna ställa krav på givarländerna att driva en politik som river utvecklingshinder – exempelvis arbetet för att förhindra kapital- och skatteflykt, samt skapa rättvisare handelsregler och fungerande globala klimatavtal. Allt bistånd ska vara klimat- och miljösäkrat.

Biståndet är ett samarbete och därför ska utbyten av olika slag vara en viktig del. Forskningsinsatser, ungdomsutbyte och dialog mellan olika utvecklingsaktörer har en central plats i ett grönt bistånd. Kulturens roll i svenskt utvecklingssamarbete ska återupprättas. Regeringen har begränsat möjligheterna för svenska organisationer att opinionsbilda och informera om biståndet. Vi anser att det s.k. informationsanslaget ska utvidgas och användas för detta ändamål. Regeringen har också minskat stödet för att bygga en svensk kunskapsbas på universitet och högskolor. En grön politik återupprättar betydelsen av utbildning och forskning i det globala utvecklingssamarbetet.

Översyn av biståndets organisation

Miljöpartiet vill att det görs en samlad översyn av det svenska utvecklingssamarbetets styrning, organisation och rollfördelning.

Under alliansregeringens år vid makten har det svenska utvecklingssamarbetet blivit en form av experimentverkstad med mer eller mindre genomtänkta ”satsningar” och projekt. Alltmer bistånd kanaliseras via multilaterala organisationer samtidigt som styrningen och uppföljningen av detta bistånd rönt stor kritik. Mervärdet hos svenska aktörer, både folkrörelser och myndigheter, har ifrågasatts samtidigt som nya aktörer, framför allt från näringslivet, bjudits in i samarbetet. Miljöpartiet vill se ett brett engagemang i svenskt utvecklingssamarbete. Vi vill ha förutsägbara och långsiktiga spelregler utan dubbla måttstockar. Organiseringen av svenskt utvecklingssamarbete ska vara dynamisk och anpassad till en ny tid där bistånd samspelar med övrig politik för hållbar global utveckling. Här har internationellt miljö- och klimatarbete och arbete för fred och säkerhet en särskild roll.

Miljöpartiet vill genomföra en översyn som analyserar såväl UD:s roll i förhållande till Sida, liksom andra myndigheter som genomför bistånd. Översynen ska belysa hur vi miljö- och klimatsäkrar biståndet på bästa sätt liksom hur erfarenheterna från biståndet kan användas i de kanaler som finns och

Fel! Okänt namn på

utvecklas för den internationella klimatfinansieringen. Kompetensförsörjningen som krävs för att möjliggöra ett fortsatt kvalitativt svenskt utvecklingsarbete är en viktig fråga som också bör ingå i översynen. Med hög kompetens i utvecklings-, miljö- och klimatfrågor, analys samt idéutveckling kan Sverige också fortsatt spela en viktig roll i utvecklingspolitiken och också fortsatt bedriva en verksamhet i världsklass.

Mot denna bakgrund vill vi att det genomförs en översyn av hur det svenska utvecklingsarbetet i dag är organiserat, vilka förändringar som har genomförts och deras effekter, lyfta in perspektiv från omvärldsförändringar och internationella reformprocesser, såsom agendan efter millenniemålen. Översynen bör också lägga fram förslag för en välfungerande och ändamålsenlig organisering och rollfördelning. Detta bör ske i en öppen process.

Miljöpartiet välkomnar regeringens strävan att minska ”rapporteringsbördan” genom förenklade rutiner och långsiktiga perspektiv. Vi vill se ett fortsatt fokus på resultat utan den byråkratisering som blivit en följd av alliansregeringens biståndspolitik.

Stockholm den 2 april 2014

Bodil Ceballos (MP)

Peter Rådberg (MP)

Mehmet Kaplan (MP)

Valter Mutt (MP)